

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540250 Lilla Almnäs

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat-direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Lena Smith

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540250 Lilla Almnäs

Kommun: Hjo

Områdets totala areal: 8,7 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-10

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Lilla Almnäs är de prioriterade naturvärdena den trädklädda betesmarken med lövträd i varierande ålder.

Motivering: I området finns rikligt med grova ekar samt andra värdefulla trädarter som hassel, hagtorn, sälg och vildapel. Träden, framförallt ekarna, utgör livsmiljö för flertalet lavar, svampar och evertebrater. Området har potential att i framtiden hysa sällsynta kryptogamer och insekter. Fältskiktet är artrikt med förekomst av bland annat svinrot och nattviol.

Prioriterade åtgärder: Planera för förnygring och efterträdare till de gamla träden. Vidkroniga träd som tidigare stått mer öppet ska röjas fram om de står igenväxta. Invandrande gran, sly och för naturtyperna främmande trädslag ska röjas bort. Fortsat bete i området.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Lilla Almnäs ligger söder om Norra Fågelås kyrka, ca 800 meter från Vätterns strand. Området ligger i en herrgårds- och bondebygd som utgörs av mestadels åkrar på flack strandslätt avbruten av sandiga skogar. Det finns rikligt med lövskogar i omgivningarna. Lilla Almnäs ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövården, Norra och Södra Fågelås, samt inom ett regionalt värdefullt odlingslandskap, Almnäs.

Området består av en trädklädd betesmark där det växer ett stort antal skyddsvärda träd, samtliga ekar. Marken är lätt kuperad och varierar mellan torr till frisk i öster och torr till fuktig i väster. En mindre bäck går genom området. Trädskiktet är relativt slutet i hela hagen men något glesare i den norra delen. Utöver ekarna finns även björk, asp, oxel, sälg, al, hagtorn, hassel, körsbärsarter och vildapel. Områdets naturvärden finns främst i de grova och medelgrova ekarna som finns spridda i området, de flesta är höga och raka, andra är spärrkroniga och mycket grova hagmarksträd. Höga naturvärden är knutna till de äldre lövträden och området har stor potential för att i framtiden hysa sällsynta kryptogamer och insekter. Vilda dovhjortar betar periodvis i området, av fåglar har gulspurv (sårbar VU, rödlistan) och gröngöling (nära hotad NT) tidigare noterats.

Flera olika arter av fladdermöss förekommer i området; dvärgpipistrell (fridlyst), nordfladdermus (fridlyst, Natura 2000-art), trollpipistrell (fridlyst, Natura 2000-art) och vattenfladdermus (fridlyst, Natura 2000-art).

Se även naturtypsbeskrivningen.

Bevarandemål

Området ska bestå av en välhävddad lövhage utan igenväxningsvegetation, med höga naturvärden knutna till det ekdominerade trädskiktet.

Se även naturtypsbeskrivningen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt är:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan.
- Bristande träd- och buskförnyring hotar på sikt kontinuiteten av dessa strukturer i naturtypen. Brist på unga ekar av hagmarkskaraktär är negativt för möjligheten till spridning av de naturvärden som är kopplade till de gamla grova ekarna.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Avverkningar annat än i naturvårdsyfte.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Gödsling, tillskottsutfodring och sambete med gödslad vall är exempel på åtgärder som ger näringstillförsel till marken vilket kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- Vinterbete, med markslitage och näringstillförsel som följd.
- Naturtypen är känslig för faktorer som påverkar de gamla hagmarksträden negativt. Detta kan vara skador eller slitage på stam och rötter från t.ex. betesdjurens gnag, kraftig beskuggning eller svampangrepp som dödar trädet snabbt.

- Nedfall av luftburna föroreningar och kväve är främst negativt för epifytfloran av lavar och svampar på ekarna, men kan även påverka artsammansättningen i fältskiktet. Även gödsling och användandet av bekämpningsmedel i närliggande områden kan vara negativt.
- Skogsplantering och markberedning.
- Ökat graninslag.
- Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon som kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden eller hydrologin.
- Kalkning och insådd av främmande arter kan påverka floran negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin som är negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis dikning, byggnationer och täktverksamhet.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

- Förutom Natura 2000-bestämmelserna har området inget skydd.
- Det är viktigt att området betas och att ett löpande skötselavtal, naturvårdsavtal eller åtagandeplan med miljöstöd för särskild skötsel enligt landsbygdsprogrammet, finns för området. Från 2016/2017 är sökt miljöerättning för allmänna värden i landsbygdsprogrammet.

Skötsel:

- Bete med ett lämpligt antal djur. Det är speciellt viktigt att betestrycket är hårt efter gallringar och röjningar för att hindra ytterligare slyuppslag och andra röjgödslingseffekter.
- Vidkroniga ekar som tidigare stått öppna ska friställas försiktigt. Det bör vara öppet ca 5 meter utanför trädkronans yttre gräns.
- Äldre och/eller grova träd samt träd som står lämpligt för att på sikt bli jätteträd ska sparas och friställas.
- I ett initialt skede bör gallring göras för att uppnå ett luckigt krontäcke.
- Röjning av sly bör ske vid behov.
- Enstaka blommande buskar bör sparas.

Tidplan: Gallring av trädskiktet, framför allt runt de grövre träden, samt röjning av sly bör göras omkring år 2018, det har då gått 5 år sedan senaste gallring och friställande som gjordes 2013. Samtidigt bör betesdjur snarast släppas på.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 8,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen återfinns i hela objektet och området betas av nötdjur. De gamla ekarna utgör livsmiljö för flertalet lavar, svampar och evertebrater. Under 2013 fälldes ca 30 klenare ekar i hagen med syftet att friställa andra, mer vidkroniga, ekar. Även en del björk har röjts bort. Uppslag av alsly förekommer i de fuktiga stråken. Fältskiktet är artrikt, bitvis frodigt, här finns den typiska arten knägräs och karaktärsarterna ärenpris och smultron samt även nattviol, svinrot, humleblomster, gullris och tuvtåtel. Vissa ohävsarter som hundäxing, brännässla, videört, älggräs och kirskål visar på viss kvävepåverkan.

Generell beskrivning: Naturtypen förekommer på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik fastmark. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog. Naturtypen har lång hävdkontinuitet och lång trädkontinuitet och inslag av gamla träd. Bete förekommer normalt i naturtypen. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. Värden knutna till beteshävd finns. Artsammansättningen varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förekommer. I den betade skogen dominerar oftast barrträd och björk, i södra Sverige även ek/bok. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. Typiska arter: blåsuga, ormrot, knägräs, lundstarr, stagg, klockpyrola, ekspik, sotlav, läderlappslav, skogsvisslare, slättergräsfjäril, brunfläckig pärlemorfjäril m fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, näringstillförsel, bruten kontinuitet i trädskiktet. Den är också känslig för förändringar i hydrologin som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 8,7 ha.

Årligt bete ska påverka naturtypens dynamik och struktur. Ädellövträd ska prägla betesmarken. Krontäckningen ska kunna variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Solexponerade, varma miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag i området. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: ek (rikligt förekommande); hassel (allmänt-rikligt förekommande). Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter men framförallt med hassel. Följande strukturer/substrat ska förekomma: gamla träd (rikligt förekommande); död ved i olika former inklusive levande träd med döda trädeldar (allmänt-rikligt förekommande). Det ska även finnas hålträd t.ex. träd med hackspettsbohål. Gran, buskar och sly/ungräd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. För naturtypen främmande trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter av kärlväxter, mossor och lavar ska ha tämligen allmän förekomst och inte minska.

Bevarandeåtgärder

- Välbevarad grundvattenstatus är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.
- Bevarandeåtgärder för naturtypen, se även de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Dokumentation

ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-08

Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1992. Bevarandeprogram och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1984. Översiktlig inventering av lövskog och lövhagar i Hjo kommun.

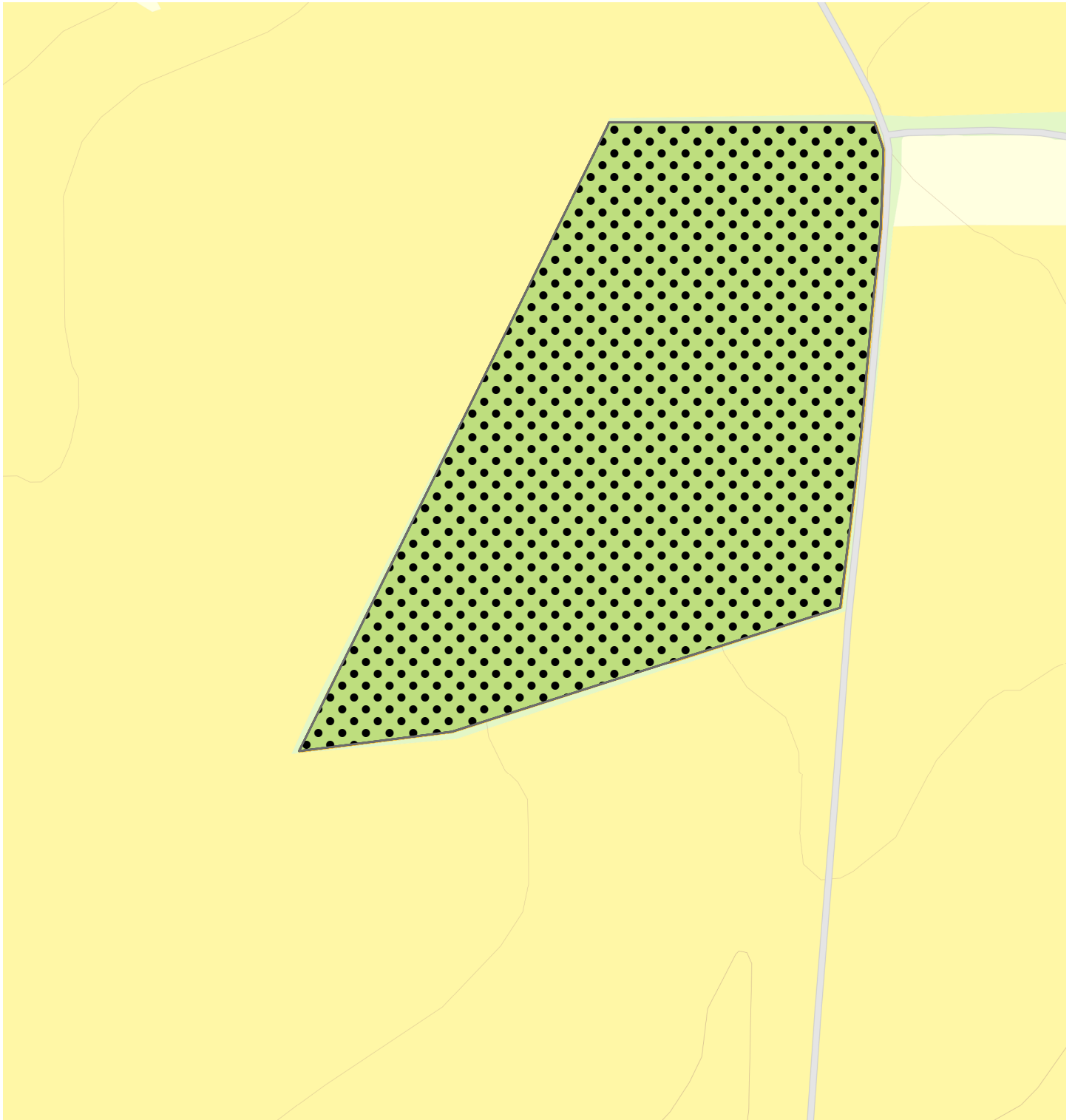
Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/.

Bilagor

Kartor:

1. Natura 2000-områdets avgränsning, beslutskarta
2. Naturtypskarta

Natura 2000-naturtypskarta, Lilla Almnäs SE0540250, Hjo kommun

9070 - Trädklädd betesmark

Natura 2000
Habitatdirektivet

